

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI BOSH PROKURATURASI
HUZURIDAGI IQTISODIY JINOYATLARGA QARSHI
KURASHISH DEPARTAMENT

“RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA IQTISODIY
XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI TO‘PLAMI

FUQAROLAR PLASTIK KARTALARI KIBRXAVFSIZLIGINI TA’MINLASH
TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH” (MY CARD MOBIL ILOVASI)

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT

Ilmiy elektron jurnal

*Elektron nashr. 329 sahifa.
2026-yil, fevral.*

Bosh muharrir:

Mo'minov Baxodir Boltaevich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Nasimov Rashid

Muharrir:

Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Musahhih:

Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Dizayner:

Egamberdiyev Elyor

Tahrir hay'ati:

1. Mo'minov Bahodir (hay'at raisi)	12. Xamza Eshankulov (O'zbekiston)
2. Rashid Nasimov (hay'at raisi o'rinbosari)	13. Iles Xujayarov (O'zbekiston)
3. Marat Raxmatullayev (O'zbekiston)	14. Mexriddin Raximov (O'zbekiston)
4. Muxammadjon Musaev (O'zbekiston)	15. Murodjon Sultanov (O'zbekiston)
5. O'tkir Xamdamov (O'zbekiston)	16. Bekmurodov Ulug'bek (O'zbekiston)
6. Ali Xikmet (AQSh)	17. Alisher Qobilov (O'zbekiston)
7. Dmitriy Rodionov (Rossiya)	18. Iroda Abdullaeva (O'zbekiston)
8. Dilnoza Muhammadieva (O'zbekiston)	19. Burova Ekaterina (Rossiya)
9. Gayrat Ishanxodjaev (O'zbekiston)	20. Xodiyeva Gulmira (O'zbekiston)
10. Nodir Rahimov (O'zbekiston)	21. Sultonboyeva Munira (O'zbekiston)
11. Akmal Abdusalomov (J. Koreya)	

Jamoatchilik kengashi:

1. Gul Tokdemir (Turkiya)	8. Olga Dzyabenko (Ispaniya)
2. Umid Axmedov (Daniya)	9. Stefani Estlund (Lyuksemburg)
3. Marko Porta (Italiya)	10. Sanjar Iskandavor (O'zbekiston)
4. Xristo Beloov (Bolgariya)	11. Aydos Sarsembayev (Qirg'iziston)
5. Muxriddin Muhitdinov (J.Koreya)	12. Svetomir Vasilev (Bolgariya)
6. Boshtyan Brumen (Sloveniya)	13. Pap Solt (Vengriya)
7. Bibigul Koshoeva (Qirg'iziston)	

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MOLIYA SOHASINING INNOVATSION RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI	7
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, Mamadyarovna Go'zal Norboyevna	
MOLIYAVIY INKLYUZIYA VOSITALARI ORQALI CHEKKA HUDUDLARDA IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI.....	13
Eshov Mansur Po'latovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BOSH PROKURATURA HUZURIDAGI IQTISODIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISH DEPARTAMENTI FAOLIYATI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI O'RNI.....	20
Babadjanov Atxam Axmadjanovich	
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ.....	26
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA BOJXONA XIZMATINING FISKAL FAOLIYATIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI. 32	
Farxodov Farrux Furqatovich, Toshpo'lotova E'zoza Latifjonovna	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT ULUSHINI QISQARTIRISH YO'LLARI	38
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA BOJXONA TO'LOVLARINI UNDIRISHNI RAQAMLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI	43
Pardayev To'liqin Nasirovich	
QARZ MUNOSABATLARINI RAQAMLASHTIRISH: IQTISODIY VA HUQUQIY MUNOSABATLARDAGI AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	47
Quramboev Jamshid Rashid o'g'li	
EVALUATING THE EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN USING A MULTIPLE LINEAR REGRESSION MODEL.....	50
Rakhimberdiev Kuvonchbek Bakhtiyorovich	
TASHQI SAVDO OPERATSIYALARIDA DEBITOR QARZDORLIKLARNI BOSHQARISHNING RAQAMLI MODEL VA RISK- MONITORING TIZIMI	56
Tashmuxeimedov Dilmurod Mirabzalovich	
WAYS TO REDUCE THE RISK OF DIGITAL ATTACKS IN BANKING AND GOVERNMENT FINANCIAL SYSTEMS.....	62
M.N. Umarova	
MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH KICHIK BIZNES IQTISODIY XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASH OMILI SIFATIDA.....	69
Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich	
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING NAZARIY MASALALARI.....	76
Aliyev Yashnarjon Egamberdiyevich	
MAHALLIY GILAM ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH VA IQTISODIY XAVFSIZLIKDA TAHDIDLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI.....	81
Arziyeva Sevinch Shomurot qizi	
TASHQI SAVDODA XATARLARNI KAMAYTIRISHDA SAVDONI MOLIYALASHTIRISH VOSITALARIDAN FOYDALANISH.....	85
Babadjanov Shuhrat Atxamovich	
KORXONALAR IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING KONTSEPTUAL VA METODOLOGIK ASOSLARI.....	92
Jamoliddinov Jobirbek Bohodir o'g'li	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING METODOLOGIK JIHATLARI.....	97
Karimov Alibek Valiyevich	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQUVCHI OMILLARI NOMUTANOSIBLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH VA UNI BARTARAF ETISH MEXANIZMI.....	102
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ С ПОМОЩЬЮ SWOT-АНАЛИЗА.....	108
Набиев Бехзод Шавкатович	
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH HAMDA QO'LLAB-QUVVATLASHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI.....	114
Tashmuxeimedova Yayra Atxamovna, Teshayev Sayimbek	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	120
Toxirova Mushtariybegim Yashnarjon qizi	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA MOLIYAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH STRATEGIYASI	124

Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Umarova Nargiza Xoldarovna

РАЗРАБОТКА ЭФФЕКТИВНОЙ СТРАТЕГИИ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ТЕКСТИЛЬНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ..... 134

Турсунов Бобир Ортикмирзаевич

KIMYO SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH
SAMARADORLIGINI OSHIRISH 141

Tursunxo’jayev Sardor Jamoliddin o’g’li

MAMLAKAT QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARI MOLIVAVIY XAVFSIZLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLARNING
EKONOMETRIK TAHLILI 147

Umarova Nargiza Xoldarovna

YENGIL SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI..... 154

Sadriddinova Nigora

RAQAMLI MOLIVAVIY INKLYUZIYA VOSITALARI ORQALI TUMANLAR O’RTASIDAGI IJTIMOYIY FARQNI KAMAYTIRISH MODELI....
162

Xakimov Ziyodulla Ahmadovich, Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o’g’li

O’ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT KO’LAMINI QISQARTIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O’RNI 170

Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o’g’li

YASHIRIN IQTISODIYOT KO’LAMINI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH: O’ZBEKISTON
BOJXONA ORGANLARI TAJRIBASI 176

Makamov Z.X., Soatov S.S.

RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI XALQARO SAVDODA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH MUAMMOLARI VA ULARNI
BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI..... 182

Muxtorov Boburmizro Bahodir o’g’li

RAQAMLI TO’LOV TIZIMLARI VA ELEKTRON HISOB-KITOBLARNING YASHIRIN IQTISODIYOT ULUSHINI KAMAYTIRISH
MEXANIZMLARI..... 188

Norsafarov Bunyodshoh Muhiddinzoda

PROSPECTIVE INDICATORS FOR MANAGING THE LEGALIZATION OF THE INFORMAL SECTOR AND INFORMAL EMPLOYMENT
IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 192

Qoraboyev Nuriddin Pardaboy o’g’li

YASHIRIN IQTISODIYOT KO’LAMINI QISQARTIRISHDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO’RSATILAYOTGAN BANK
XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING RAQAMLI YO’NALISHLARI..... 196

To’patillayeva Gulnoza Sirojiddin qizi

BIG DATA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA SOLIQ RISKLARINI ANIQLASH VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH
IMKONIYATLARI..... 201

Yakubova Nargiza Tursunbayevna, Maxmudov Jasurbek Ulug’bek o’g’li

SOLIQLAR YOKI BOSHQA MAJBURIY TO’LOVLARNI TO’LASHDAN BO’YIN TOVLASH JINOYATI VA UNING MAMLAKAT
IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA’SIRI..... 208

Axmedov Zafar Bozorboyevich

DAVLATLARNING IQTISODIY JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDAGI XALQARO HAMKORLIGI: XALQARO TASHKILOTLAR,
FATF STANDARTLARI VA AMALIY MEXANIZMLAR..... 213

Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna

IQTISODIY JINOYATLARNI ANIQLASH VA ULARGA QARSHI KURASHISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING O’RNI ..221

Faxridinov Zafarjon Faxridin o’g’li, Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI 226

Azlarova Mushtariybegim Abror qizi

RAQAMLI TO’LOV TIZIMLARI XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA DAVLAT INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARINING ROLI..... 232

Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Azlarova Aziza Axrorovna

MOLIVAVIY SAVODXONLIK TUSHUNCHASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O’RNI..... 238

Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi, Sattorova Nasiba G’anijon qizi

AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH BO’YICHA XORIJIY ILMIY YONDASHUVLAR
TAHLILI 244

Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Muzaffarova Dilbar Mamalatif qizi

MAHALLIY OLIMLAR TADQIQOTLARIDA MOLIVAVIY SAVODXONLIK VA BANK XIZMATLARI MASALALARI 251

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi

BANK PLASTIK KARTALARI VA SHAXSIY HISOB RAQAMLARINI NAZORAT QILISH TIZIMINING
NAZARIY ASOSLARI..... 258

Azlarova Aziza Axrorovna, Sattorova Nasiba G’anijon qizi

AUTENTIFIKATSIYA SXEMALARINI TAHLIL QILISH VA ULARNING AFZALLIKLARI HAMDA KAMCHILIKLARI..... 265

Ahmedova Nilufar Shukratovna, Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna PLASTIK KARTALAR XAVFSIZLIGIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI MAVJUD KIBRXAVFSIZLIK TAHDIDLARI TAHLILI	272
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi ILG'OR XORIJIY MAMLAKATLARDA PLASTIK KARTALAR VA RAQAMLI TO'LOVLAR XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH TAJRIBALARI: FINTECH PLATFORMALARINING QIYOSIY TAHLILI VA MYCARD MOBIL ILOVASINI TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA TAVSIYALAR	278
Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Mashrapova Sabina Turobjonovna AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA IJTIMOY TARMOQLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA INDIKATORLARI	285
Eshpulatova Muazzam Barnoyevna AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI	292
Eshpulatova Muazzam Barnoyevna МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ	298
Назарова Гулчехра Нурмухамбетовна ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ УЗБЕКИСТАНА.....	305
Назарова Гулчехра Нурмухамбетовна MOLIVAVIY INKLIZIYADA KIBRXAVFSIZLIKNING O'RNI VA UNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: BANK MOBIL ILOVALARI MISOLIDA.....	313
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi MOLIVAVIY XIZMATLARDAN FOYDALANISHDA SOLIQ SAVODXONLIGINING O'RNI	318
Irgashev Anvar Farxodovich RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALTERNATIV KREDIT SKORING TIZIMLARINING AHAMIYATI	322
Lazizbek Ravshanov Baxtiyor o'g'li THE ECONOMIC ESSENCE OF LABOR AND ITS INTERPRETATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS	325
Nomozov Ilhomjon Ziyadullah ugli O'ZBEKISTON KORXONALARIDA BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH AMALIYOTINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	328
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi THE ROLE OF RITUALS IN ATTRACTING TOURISTS.....	331
Freshta Qayoumi O'ZBEKISTONDA REKREATIONS TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-AMALIY O'ZIGA XOS JIHATLARI.....	333
Po'latova Mavluda Sanjar qizi O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TARMOQLAR KESIMIDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	336
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIDAN O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI AMALIYOTIDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI VA RIVOJLANISH MUAMMOLARI	340
Valijonov X.A. IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDAGI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGI MASALALARI	344
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich KIMYO SANOATI KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA UNI OSHIRISHNING MAKRO DARAJADAGI TAHLILI	347
Suyarov Shahzod Salim o'g'li INVESTITSIYON MUHITNI SAMARALI BOSHQARISHDA INNOVATSION OMIL TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	350
To'rayev Jasurali To'rayevich SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI: DH-ROI-EM MODEL ASOSIDA	353
Omonov Olim Murodullaevich	

РИСКИ ЛИКВИДНОСТИ ПРИ ОБЕСПЕЧЕНИИ ТРАНСГРАНИЧНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ.....	355
Садыков Азиз Миршарапович	
THE ROLE OF TECHNOLOGY IN RESTAURANTS AND ENHANCING OFFERINGS FOR TOURISTS.....	358
Freshta Qayoumi	
INVESTITSIYA FAOLLIQI MINTAQAVIY IQTISODIY XAVFSIZLIK OMILI SIFATIDA	360
Islamov Anvar Ashirqulovi	
ASSESSING DIGITAL MATURITY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: AN INTEGRATED FRAMEWORK APPROACH	363
Berdiyev Temurbek Makhmudullo ugli	
SANOAT TARMOG'INI IQTISODIY RIVOJLANTIRISH VA UNDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	363
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
CHANGES IN TEXTILE INDUSTRY OUTPUT AND THE FACTORS INFLUENCING IT	367
Xushvaqtov Shuhrat Abduraufovich	
TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY HISOBOTI AUDITINING NAZARIYMETODOLOGIK ASOSLARI	371
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARI AUDITINING HUQUQIY-ME'YORIY ASOSLARI VA HOZIRGI HOLATI.....	373
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li	
KAM XARAJATLI TASHUVCHILAR MODELINING MOHIYATI	376
Suyunov Alisher	
O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK MEHMONXONALAR FAOLIYATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA HORIJIIY TAJRIBANI QO'LLANILISHI.....	379
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ТУРИЗМЕ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ.....	382
Абидова Дилфуза Игамбердиевна	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH.....	385
M. M. Abdurahmanova	
ERKIN IQTISODIY ZONA ISHTIROKCHILARIGA BERILGAN SOLIQ IMTIYOZLARI	389
Davlayev G'olib Ashurovich	
KIMYO SANOATI KORXONALARIDA YASHIL TRANSFORMATSIYA VA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI	392
Xaydarova Kamola Axinjanovna	
ERKIN IQTISODIY ZONALARDA FAOLIYAT YURITUVCHI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI ZAMONAVIY INFRATUZILMA BILAN TA'MINLASHNING HUQUQIY VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	395
Davlayev G'olib Ashurovich	
O'ZBEKISTONDA QURILISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA INSTITUTIONAL ISLOHOTLAR	398
Asadova Maftuna Sa'dullayevna	
YASHIL IQTISODIYOTNI MOLIVALASHTIRISH ORQALI IQTISODIYOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	401
Xolikov S.X.	
YASHIL IQTISODIYOTNI MOLIVALASHTIRISH ORQALI IQTISODIYOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	404
S.X. Xolikov	
DAROMADLAR VA XARAJATLARNI BOSHQARISH KONSEPSIYALARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.....	408
Aymuxammedova Amina Kakajanovna	
QISHLOQ XO'JALIGI AGROTEKNOLOGIYALARINI MOLIVALASHTIRISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	411
Jolibekov Vladimir Baxtiyarovich	

TOWARDS A GREEN ECONOMY IN UZBEKISTAN: REGIONAL DEVELOPMENT AND ENVIRONMENTAL CHALLENGES	413
Khakimdjanova Surayyo Khabibullayevna	
TOWARD RESPONSIBLE HYDROCARBON DEVELOPMENT: SUSTAINABILITY AND ENVIRONMENTAL ACCOUNTABILITY.....	417
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
MINTAQAVIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	420
Islamov Anvar Ashirqulovich	
O'ZBEKISTON SANOAT TARMOG'INING HOZIRGI HOLATI VA IQTISODIY KO'RSATKICHLARI DINAMIKASI.....	423
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING ONLAYN XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XALQARO TAJRIBASI	427
Jumaniyozova M. Y.	
HAVO TRANSPORTIDA YUK TASHISH BOZORIDA KICHIK TADBIRKORLIKNING TASHKILIY-HUQUQIY SHAKLLARI: GSA/ GSSA AGENTLIK HAMDA EKSPEDITORLIK MODELLARI TAHLILI	430
Anvarova Dilfuza Abdusattor qizi	
RAQAMLI PLATFORMALAR VA IJTIMOY MEDIA TARMOQLARINING TURIZM SOHASIDA ISTE'MOLCHI XATTIHARAKATLARIGA TA'SIR MEXANIZMLARI	435
Jumayev Bobomurod Nurmaxmat o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ELEKTRON XIZMATLARNING ISTIQBOLLARI VA TAHLILI	438
Otaboyev Nodirbek Oybek o'g'li	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA EKOLOGIK AKTIVLAR VA INVESTITSİYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	441
Mirzaev Komiljon Abdullajonovich	
BIOLOGIK AKTIVLARNI HAQQONIY QIYMATDA BAHOLASHNING KO'P OMILLI MODEL VA ULARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH MASALALARI	444
Axmetova S. S.	
YASHIRIN IQTISODIYOTNING VUJUDGA KELISH OMILLARI VA SABABLARINING NAZARIY ASOSLARI.....	448
Raxmonov Azizjon Sadullayevich	
BOJXONA IMTIYOZLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARIVA XALQARO TAJRIBASI.....	455
Latipov Jahongir Shavkatovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINING TARKIBI VA ULARGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	459
Asadova Maftuna Sa'dullayevna	
MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARI IQTISODIY TIZIMLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING DINAMIKASI VA USTUVOR YO'NALISHLARI	463
Karimov Odiljon Boqiyevich	
SOLIQ NAZORATINI TRANSFORMATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	466
Donaboyev Dostonbek Xusan o'g'li	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISHNING STRATEGIK TENDENSIYALARI	468
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
TIJORAT BANKLARIDA DEPOZIT SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL YONDASHUVLARI	471
Abduganiyev Shoxruxbek Shavkatbek o'g'li	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XUSUSIY TIBBIYOT TASHKILOTLARIDA XARAJATLAR BUXGALTERIYA HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH VA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH	476
Primkulova Zilola Abrorovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIBBIY XIZMATLAR XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH VA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH.....	480
Shamsikulova Moxina bonu Furkatovna	
MIGRATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	483
Yoqubjon Toxirov	

MIGRATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Yoqubjon Toxirov

Mustaqil tadqiqotchi

E-mail: tohirov.2505@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisda migratsiya jarayonlarini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish masalalari tadqiq etilgan. Migratsiya sohasidagi davlat boshqaruvi organlari, xususi bandlik agentliklari, ta'lim muassasalari, xorijiy ish beruvchilar hamda fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasidagi hamkorlikning amaldagi holati tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida migratsiya jarayonlarini boshqarishda vakolatlarning tarqoqligi, idoralararo muvofiqlashtirish darajasining yetarli emasligi, iqtisodiy rag'batlantirish vositalarining cheklanganligi hamda boshqaruv natijadorligini baholash tizimida mavjud muammolar aniqlangan. Natijadorlikka yo'naltirilgan boshqaruv modeli, muvofiqlashtiruvchi tashkiliy tuzilma, iqtisodiy rag'batlantirish vositalari va samaradorlik ko'rsatkichlarini o'z ichiga oluvchi takomillashtirilgan tashkiliy-iqtisodiy mexanizm taklif etilgan.

Kalit so'zlar: migratsiya, mehnat migratsiyasi, boshqaruv, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, institutsional hamkorlik, boshqaruv samaradorligi, iqtisodiy rag'batlantirish, idoralararo muvofiqlashtirish.

Аннотация. В тезисе исследованы вопросы совершенствования организационно-экономического механизма управления миграционными процессами. Проанализировано современное состояние взаимодействия органов государственного управления в сфере миграции, частных агентств занятости, образовательных учреждений, иностранных работодателей и институтов гражданского общества. В результате исследования выявлены такие проблемы, как разрозненность полномочий в системе управления миграционными процессами, недостаточный уровень межведомственной координации, ограниченность инструментов экономического стимулирования, а также недостатки системы оценки результативности управления. Предложен усовершенствованный организационно-экономический механизм, включающий модель управления, ориентированную на результат, координирующую организационную структуру, инструменты экономического стимулирования и показатели эффективности.

Ключевые слова: миграция, трудовая миграция, управление, организационно-экономический механизм, институциональное взаимодействие, эффективность управления, экономическое стимулирование, межведомственная координация.

Abstract. This thesis examines the improvement of the organizational and economic mechanism for managing migration processes. It analyzes the current state of cooperation among public administration bodies responsible for migration, private employment agencies, educational institutions, foreign employers, and civil society organizations. The study identifies several challenges, including the fragmentation of institutional responsibilities, insufficient interagency coordination, limited economic incentive instruments, and shortcomings in the system for assessing management performance. An improved organizational and economic mechanism is proposed, incorporating a results-oriented management model, a coordinating organizational structure, economic incentive instruments, and performance indicators.

Keywords: migration, labour migration, management, organizational and economic mechanism, institutional cooperation, management efficiency, economic incentives, interagency coordination.

KIRISH

Migratsiya jarayonlari mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, mehnat bozori, aholi bandligi va daromadlari hamda inson kapitalining shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Xususan, mehnat migratsiyasi, bir tomondan, aholi bandligini ta'minlash, xorijiy tajriba va kasbiy ko'nikmalarni egallash hamda uy xo'jaliklari daromadlarini oshirish imkonini beradi. Ikkinchi tomondan esa malakali kadrlar salohiyatidan mamlakat ichida samarali foydalanish, tartibli va qonuniy bandlikni ta'minlash, mehnat huquqlarini himoya qilish hamda migrantlarning ijtimoiy himoyasini mustahkamlash zaruratini yuzaga keltiradi.

Migratsiya jarayonlarini samarali boshqarish faqat fuqarolarni ro'yxatga olish yoki ularni xorijda ish bilan ta'minlashga ko'maklashish bilan cheklanmaydi. Mazkur jarayon mehnat bozorini o'rganish, fuqarolarni kasbiy tayyorlash, xorijiy ish beruvchilar bilan hamkorlikni rivojlantirish, migrantlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, pul o'tkazmalaridan samarali foydalanish hamda qaytib kelgan fuqarolarni iqtisodiy faoliyatga qayta jalb etish kabi o'zaro bog'liq boshqaruv vazifalarini qamrab oladi.

Shu sababli migratsiya jarayonlarini boshqarish tizimini takomillashtirishda tashkiliy va iqtisodiy vositalarni yagona mexanizm doirasida o'zaro uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega. Bunday mexanizm boshqaruv subyektlari o'rtasidagi vakolatlar taqsimotini, o'zaro hamkorlik tartibini, moliyaviy va iqtisodiy rag'batlantirish vositalarini hamda natijadorlikni baholash mezonlarini o'z ichiga olishi lozim.

ASOSIY QISM

Migratsiya jarayonlarini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini davlat boshqaruvi organlari, nodavlat notijorat tashkilotlari, xususiy sektor vakillari va xalqaro hamkorlar faoliyatini yagona maqsad sari yo'naltiruvchi usullar, vositalar va munosabatlar tizimi sifatida talqin etish mumkin.

Mazkur mexanizmning tashkiliy tarkibiga boshqaruv subyektlari, ularning funksiyalari va vakolatlari, o'zaro axborot almashish jarayonlari, qarorlar qabul qilish tartibi hamda javobgarlik mexanizmlari kiradi. Uning iqtisodiy tarkibi esa moliyalashtirish, subsidiyalash, sug'urtalash, kreditlash, soliq imtiyozlarini taqdim etish, kasbiy tayyorlash xarajatlarini qoplash va xususiy sektor faoliyatini rag'batlantirish vositalarini qamrab oladi.

Amaliyotda migratsiya sohasidagi boshqaruv vazifalari bir nechta davlat organlari va tashkilotlar o'rtasida taqsimlangan. Mazkur yondashuv sohani kompleks boshqarish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, boshqaruv samaradorligini yanada oshirish maqsadida funksiyalarni aniq chegaralash, ma'lumotlar bazalarini o'zaro integratsiya qilish hamda qarorlarni kelishilgan holda qabul qilish mexanizmlarini izchil rivojlantirish muhim hisoblanadi.

Idoralararo muvofiqlashtirishni yanada takomillashtirish migrantlarni kasbiy tayyorlash, ularni xorijdagi munosib ish o'rinariga yo'naltirish, mehnat shartnomalari ijrosini nazorat qilish va qaytib kelganidan keyin barqaror bandligini ta'minlash jarayonlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Natijada boshqaruvning alohida bosqichlarida erishilgan ijobiy ko'rsatkichlar butun migratsiya sikli bo'yicha yuqori yakuniy natijalarga aylantiriladi.

Migratsiya jarayonlarini boshqarishni takomillashtirishning muhim yo'nalishlaridan yana biri davlat organlari faoliyatini baholashda miqdoriy ko'rsatkichlar bilan bir qatorda sifat va natijadorlik ko'rsatkichlariga ham ustuvor ahamiyat berishdan iborat. Masalan, kasbiy tayyorgarlikdan o'tgan yoki xorijda ish bilan ta'minlangan fuqarolar soni muhim ko'rsatkich hisoblanadi. Biroq ularning barqaror ish o'rniga ega bo'lishi, daromadlarining oshishi, huquq va manfaatlarining himoya qilinishi hamda qaytib kelganidan keyin iqtisodiy faoliyatga samarali jalb etilishi boshqaruvning haqiqiy natijadorligini yanada to'liq ifodalaydi.

Shu bois migratsiya sohasidagi boshqaruv tizimini faoliyat ko'rsatkichlaridan natijadorlik ko'rsatkichlariga bosqichma-bosqich yo'naltirish maqsadga muvofiq. Bunda davlat organlari faoliyati faqat amalga oshirilgan tadbirlar soni bilan emas, balki migrantlarning iqtisodiy va ijtimoiy holatida yuz bergan amaliy ijobiy o'zgarishlar asosida baholanishi lozim.

Migratsiya jarayonlarini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirishni quyidagi asosiy yo'nalishlarda amalga oshirish maqsadga muvofiq.

1. Migratsiya sohasida faoliyat yurituvchi tashkilotlar o'rtasidagi vakolatlar va javobgarlik chegaralarini aniq belgilash. Har bir tashkilotning vazifasi migratsiya jarayonining muayyan bosqichi bilan uzviy bog'langan bo'lishi, funksional takrorlanishlarning oldini olish hamda mas'uliyatni aniq belgilash mexanizmlari shakllantirilishi lozim.

2. Migratsiya jarayonlarini muvofiqlashtiruvchi institutsional mexanizmni rivojlantirish. Mazkur mexanizm doirasida vakolatli davlat organlari, ta'lim muassasalari, xususiy bandlik agentliklari, tijorat banklari, sug'urta tashkilotlari va xorijiy ish beruvchilar o'rtasidagi hamkorlikni izchil yo'lga qo'yish muhim ahamiyatga ega.

Muvofiqlashtirish mexanizmi muntazam axborot almashinuvi, xorijiy mehnat bozori ehtiyojlarini birgalikda o'rganish, kasbiy tayyorlash dasturlarini shakllantirish hamda migrantlarni ishga joylashtirish natijalarini monitoring qilish tamoyillariga asoslanishi kerak.

3. Xususiy sektorning migratsiya jarayonlarini boshqarishdagi ishtirokini iqtisodiy jihatdan rag'batlantirish. Xususiy bandlik agentliklari va ta'lim markazlari faoliyatini litsenziyalash hamda nazorat qilish bilan bir qatorda, ularning iqtisodiy manfaatlarini migrantlarning qonuniy, xavfsiz va barqaror ish bilan ta'minlanishi natijalari bilan bog'lash maqsadga muvofiq.

Masalan, xususiy agentliklarga taqdim etiladigan imtiyozlar yoki davlat bilan hamkorlik qilish imkoniyatlari ular tomonidan ishga joylashtirilgan fuqarolarning mehnat shartnomalari bajarilishi, ish haqi darajasi, ish bilan bandlikning davomiyligi, shuningdek, murojaatlar va shikoyatlarning ko'rib chiqilish natijalari asosida belgilanishi mumkin.

4. Migrantlarni kasbiy va til jihatidan tayyorlash tizimini xorijiy mehnat bozori talablari asosida tashkil etish. O'quv dasturlari umumiy yo'nalishlar asosida emas, balki muayyan mamlakat, tarmoq va kasb bo'yicha xorijiy ish beruvchilarning talablaridan kelib chiqib shakllantirilishi lozim.

Kasbiy tayyorlash jarayonini moliyalashtirishda davlat, ish beruvchi va fuqaroning birgalikdagi ishtirokiga asoslangan mexanizmdan foydalanish mumkin. Bunda davlat ijtimoiy himoyaga muhtoj fuqarolarning o'qish xarajatlarini qisman qoplaydi, ish beruvchi maqsadli kadrlar tayyorlashga mablag' ajratadi, fuqaro esa natijadorlikka yo'naltirilgan shartlar asosida ta'lim jarayonida ishtirok etadi.

5. Migratsiya jarayonlarini boshqarishda iqtisodiy xavflarni sug'urtalash mexanizmlarini kengaytirish. Migrantning ish beruvchi tomonidan mehnat shartnomasi shartlariga rioya qilinmasligi, ish o'rnini yo'qotishi, sog'lig'i bilan bog'liq favqulodda holatlar yuzaga kelishi yoki muddatidan oldin mamlakatga qaytishi bilan bog'liq iqtisodiy xavflarni sug'urta vositalari orqali qisman qoplash mumkin.

Sug'urtalash mexanizmlarining rivojlantirilishi migrantlarning ijtimoiy-iqtisodiy himoyasini mustahkamlash, ularning kutilmagan xarajatlarini kamaytirish hamda mehnat migratsiyasi jarayonining barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

6. Qaytib kelgan migrantlarni iqtisodiy reintegratsiya qilish tizimini kuchaytirish. Migrantlarning xorijda o'ttirgan tajribasi, bilimlari, kasbiy ko'nikmalari va moliyaviy mablag'larini mahalliy iqtisodiyotga samarali yo'naltirish boshqaruv mexanizmining muhim tarkibiy qismi bo'lishi kerak.

Qaytib kelgan migrantlarga tadbirkorlik faoliyatini boshlash, xorijda egallagan kasbiy malakasini tan olish va tasdiqlash, mahalliy korxonalarda ish bilan ta'minlanish hamda kooperatsiya loyihalarida ishtirok etish bo'yicha kompleks xizmatlar ko'rsatilishi lozim.

7. Migratsiya jarayonlarini boshqarish samaradorligini baholashning integral tizimini joriy etish. Mazkur tizim quyidagi ko'rsatkichlar guruhini qamrab olishi mumkin:

- migratsiyaga tayyorlash samaradorligi;
- qonuniy va barqaror ishga joylashish darajasi;
- migrantlar daromadlarining o'sishi;
- mehnat shartnomalarining bajarilish darajasi;
- migrantlarning huquq va manfaatlari himoya qilinishi;
- qaytib kelgan migrantlarning bandlik va tadbirkorlik darajasi;
- boshqaruv xarajatlarining iqtisodiy natijalarga nisbati;
- ko'rsatilgan xizmatlardan foydalanuvchilarning qoniqish darajasi.

Taklif etilayotgan yondashuv asosida boshqaruvning har bir subyekti faoliyati alohida ko'rsatkichlar bo'yicha emas, balki umumiy natijaga qo'shgan hissasi asosida baholanadi. Mazkur yondashuv idoraviy manfaatlarni umumiy strategik maqsadlar bilan uyg'unlashtirish hamda boshqaruv natijadorligini oshirish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Migratsiya jarayonlarini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish davlat organlari, xususiy sektor vakillari va boshqa manfaatdor tomonlarning faoliyatini yagona strategik maqsad sari yo'naltirishni talab etadi.

Amaldagi boshqaruv tizimida migratsiya jarayonining alohida bosqichlarini tartibga solish bo'yicha muayyan tashkiliy va huquqiy asoslar shakllantirilgan. Shu bilan birga, mazkur bosqichlarni yagona migratsiya sikli doirasida o'zaro muvofiqlashtirish, iqtisodiy rag'batlantirish vositalarini kengaytirish hamda natijadorlikni kompleks baholash mexanizmlarini yanada rivojlantirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Migratsiya sohasidagi vakolatlarni aniq taqsimlash, idoralararo hamkorlikni mustahkamlash, xususiy sektor manfaatlarini yakuniy natijalar bilan bog'lash, migrantlarni sug'urtalash hamda qaytib kelgan fuqarolarning iqtisodiy reintegratsiyasini ta'minlash takomillashtirilgan tashkiliy-iqtisodiy mexanizmning asosiy yo'nalishlari hisoblanadi.

Taklif etilayotgan natijadorlikka yo'naltirilgan boshqaruv modeli migratsiya siyosatining samaradorligini oshirish, migrantlarning huquq va manfaatlari ishonchli himoya qilish, inson kapitalidan oqilona foydalanish hamda migratsiya jarayonlarining mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sirini kuchaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI

1. Abdurahmonov, Q. X. (2019). *Mehnat iqtisodiyoti: nazariya va amaliyot*. Fan.
2. Castles, S., de Haas, H., & Miller, M. J. (2020). *The age of migration: International population movements in the modern world* (6th ed.). Red Globe Press.
3. International Labour Organization. (2021). *ILO global estimates on international migrant workers: Results and methodology* (3rd ed.). International Labour Office.
4. International Organization for Migration. (2024). *World migration report 2024*. International Organization for Migration.
5. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). *International migration outlook 2024*. OECD Publishing.
6. O‘zbekiston Respublikasining 2018-yil 16-oktabrdagi O‘RQ–501-son «Xususiyl bandlik agentliklari to‘g‘risida»gi Qonuni. Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi. <https://lex.uz/uz/docs/-3992869?ONDATE=07.02.2024%2000>
7. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 20-oktabrdagi O‘RQ–642-son «Aholi bandligi to‘g‘risida»gi Qonuni. Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi. <https://lex.uz/ru/docs/-5055690?ONDATE=08.05.2025>
8. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2020). *International migration 2020 highlights*. United Nations.

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Bosh muharriri: Mo'minov Baxodir Boltaevich

Bosh muharrir o'rinbosari: Nasimov Rashid

Muharrir: Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Musahhih: Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Dizayner: Egamberdiev Elyor

“Raqamli transformatsiya va sun'iy intellekt” jurnali 23.10.2020-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№1124 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

